

Startnotitie
voor de milieu-effectrapportage keersluis Ramspol

CGS 23

Startnotitie voor de milieu-effectrapportage

keersluis Ramspol (Ramspol 2)

Stuurgroep Ramspol
22.11.1991, Zwolle

STRA/91/110
PMR-N-91101

Colofon

Opdrachtnemer	Projectbureau Ramspol Bouwdienst Rijkswaterstaat Postbus 20 000 3502 LA Utrecht
Opdrachtgever	Stuurgroep Ramspol Rijkswaterstaat directie Overijssel Rijkswaterstaat directie Flevoland Provincie Flevoland Provincie Overijssel Waterschap IJsseldelta Waterschap Salland Waterschap Vollenhove Waterschap Noordoostpolder Waterschap Benoorden de Dedemsvaart Waterschap de Noorder Vechtdijken Waterschap Bezuiden de Vecht
	Secretariaat Provinciehuis Overijssel Postbus 10078 8000 GB Zwolle
Vormgeving en fotografie	Cees Chamuleau, Utrecht
Productie	Drukkerij Holland, Alphen aan den Rijn

Inhoudsopgave

1. Inleiding 1

- 1.1. Algemeen 1
- 1.2. Status startnotitie 1
- 1.3. Voorgeschiedenis 1
- 1.4. Plaats MER in projectnota 3
- 1.5. M.e.r., bevoegd gezag en initiatiefnemer 3

2. Probleemverkenning 5

- 2.1. Probleemanalyse 5
- 2.2. Doelstelling 6
- 2.3. Randvoorwaarden 6
- 2.4. Uitgangspunten 7
- 2.5. Studiegebied 7

3. Voorgenomen activiteit, alternatieven en varianten 9

- 3.1. Inleiding 9
- 3.2. Alternatieven en varianten 9
 - 3.2.1 Keersluis Ramspol 9
 - 3.2.2 Aanvullende werken 10
- 3.3. Meest milieuvriendelijke alternatief 11
- 3.4. Overzicht 11

4. Huidige situatie 13

- 4.1. Inleiding 13
- 4.2. Abiotische toestand 13
 - 4.2.1 Kwantitatieve waterhuishouding (en aspecten van hydraulische dynamiek) 13
 - 4.2.2 Geomorfologie 14
 - 4.2.3 Oppervlaktewaterkwaliteit 14
 - 4.2.4 Waterbodemkwaliteit 15
- 4.3. Biotische toestand 15
 - 4.3.1 Flora 15
 - 4.3.2 Fauna 16
- 4.4. Ecologische relaties 16
- 4.5. Landschap 17
- 4.6. Cultuurhistorie 17
- 4.7. Overige aspecten 18

5. Autonome ontwikkeling 21

- 5.1. Inleiding 21
- 5.2. Scenario's 21

6. Effecten van alternatieven 23

- 6.1. Inleiding 23
- 6.2. Effecten op milieu, landschap en cultuurhistorie 23
- 6.3. Overige effecten 25
- 6.4. Beoordeling effecten 25

7. Procedures en besluitvorming 27

- 7.1. Overzicht van eerder genomen besluiten 27
- 7.2. Aanduiding van het besluit bij de voorbereiding waarvan het MER wordt gemaakt 28
- 7.3. Planning 29
- 7.4. Overige procedures 29

Inhoudsopgave

Bijlagen

1. Brief van de Minister van Verkeer en Waterstaat, d.d. 25-04-'91 (HWAK 92745) 30
2. Afbakening studiegebied 33
3. Kaart voorgenomen activiteit 34
4. Literatuur 35

Foto 1
Ramspol

1 Inleiding

1.1. Algemeen

De voorliggende startnotitie heeft betrekking op de studie naar de beveiliging van West-Overijssel tegen hoge waterstanden. De studie is met name gericht op de invloed van de keersluis te Ramspol en aanvullende werken op de omgeving. Deze studie vindt plaats als onderdeel van het integraal waterbeheer, zoals geformuleerd in de 3de Nota Waterhuishouding.

Tegelijkertijd en in de nabije toekomst vinden in de regio ook andere activiteiten plaats, die invulling geven aan het integraal waterbeheer in het gebied. In de onderhavige studie zullen naast de veiligheid ook andere aspecten van integraal waterbeheer, zoals waterkwantiteit en -kwaliteit, waterberging, maar ook scheepvaart, natuur en ruimtelijke ordeningsaspecten, aan de orde komen voor zover ze samenhangen met het doel van de studie.

1.2. Status startnotitie

Het Besluit milieu-effectrapportage, Besluit van 20 mei 1987, houdende de uitvoering van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne, regelt de milieu-effectrapportage (m.e.r.). Het formele begin van een m.e.r.-procedure wordt gevormd door de schriftelijke mededeling van de initiatiefnemer aan het bevoegd gezag dat hij een m.e.r.-plichtige activiteit wil ondernemen.

Deze startnotitie dient als de schriftelijke mededeling, waarin een aanduiding van de voorgenomen activiteit is beschreven.

1.3. Voorgeschiedenis

Uit studie in de zeventiger en begin tachtiger jaren naar de stormeffecten op de waterstanden van IJsselmeer, Ketelmeer en Zwarte Meer blijkt dat het overgrote deel van de hoofdwaterkeringen langs de in open verbinding met het IJsselmeer staande wateren in West-Overijssel onvoldoende hoog en/of sterk is. Ook blijkt dat de bewoners van de buitendijks gelegen polders, Kampereiland c.a., een geringere veiligheid hebben dan voorheen werd aangenomen. Oorzaken hiervan zijn onderschatting van het IJsselmeer als gevaarbron en nieuwe ontwikkelingen in de veiligheidsnormering. De maatregelen die getroffen moeten worden om de veiligheid van het betreffende gebied op voldoende niveau te brengen zijn zeer omvangrijk. Belangrijk daarbij is, dat de oeverzones van het Zwarte Meer en de uiterwaarden van het Zwarte Water hoge en kwetsbare natuurwaarden vertegenwoordigen. Bovendien leidt de versterking van waterkeringen tot aantasting van de beschermde stadsgezichten van Hasselt en Zwartsluis tot het slopen van huizen in Grafhorst en tot bijna onoverkomelijke problemen in de binnenstad van Zwolle. Tegen deze achtergrond ontstond het idee van een keersluis te Ramspol, waarmee het Zwarte Meer- en Zwarte Watergebied tijdens stormomstandigheden van het IJsselmeer kan worden afgesloten.

De Minister reageerde in 1986 met vier besluiten:

1. De bestaande stormvloedwaarschuwingdienst en de dienst voor rivierhoogwatervoorspelling worden uitgebreid met een waarschuwingssysteem voor het IJsselmeer.
2. West-Overijssel wordt in beginsel vóór 1998 beveiligd op een wijze die strookt met het voor-ontwerp van de wet op de waterkering. In deze wet zullen

minimale veiligheidsniveaus worden bepaald, waaraan de verschillende dijkkringen dienen te voldoen.

3. Ter plaatse van het gebied langs de IJssel dat door IJsselmeer en Rivier wordt bedreigd stemt de Minister in met een iets grotere veiligheid tegen rivierhoogwater dan 1/1250 per jaar namelijk 1/2000 per jaar.
4. Het verrichten van een studie naar de mogelijkheid van een keersluis te Ramspol.

Dit leidde tot een bestuurlijk en technisch overleg van provincie en waterschappen met het rijk om gezamenlijk te komen tot noodzakelijke en mogelijke maatregelen.

Het overleg heeft op verzoek van de waterschappen en met instemming van de Minister van Verkeer en Waterstaat geleid tot de instelling van de *stuurgroep Ramspol* door Gedeputeerde Staten van Overijssel. De stuurgroep heeft de opdracht gekregen de beleidsanalytische studie, naar de vraag of een keersluis in aanmerking komt als alternatief voor de noodzakelijke dijkversterkingen in Noord en West Overijssel, te begeleiden. In het bijzonder is de stuurgroep opgedragen erop toe te zien dat alle in het geding zijnde belangen en aspecten in de studie worden betrokken en dat de kwaliteit van de studie voldoende is voor een verantwoorde besluitvorming op basis daarvan.

De stuurgroep bestond uit: de gedeputeerden waterstaatszaken Overijssel en Flevoland, de hoofd-ingenieur directeurs van de Rijkswaterstaat Overijssel en Flevoland en de dijkgraven van zeven betrokken waterschappen.

In 1987 en 1988 is het Beleidsanalyse/Milieu-effectrapport Ramspol opgesteld, waarin 2 hoofdalternatieven ten behoeve van de beveiliging van West-Overijssel werden aangegeven. Het resultaat was:

- te kiezen voor de keersluis Ramspol met bijkomende werken;
- nadere studie te doen naar de grootte van de doorstroomopening;
- de keersluis Ramspol te situeren in het tracé van de A-50. Het besluit tot aanleg van de A 50 wordt echter losgekoppeld van het besluit tot aanleg van een keersluis;
- de buitenpolders samen te voegen;
- te kiezen voor een keersluis bij Westerveld in plaats van dijkversterking voor Zwolle;
- onderzoek te verrichten naar de waterstanden achter de keersluis Ramspol, alsmede naar de wenselijkheid van een gemaal bij deze keersluis.

De provinciale besturen van Overijssel en Flevoland besloten tot een keersluis te Ramspol onder voorwaarde dat de hydraulische dynamiek in het gebied gehandhaafd werd. Wel is nog nader onderzocht in hoeverre de beveiligingsproblematiek van Kampen door de keuze voor de beveiliging van West-Overijssel beïnvloed zou worden. Het resultaat van die studie was dat verlaging van de maatgevende hoogwaterstanden voor Kampen mogelijk lijkt, maar tegen zeer hoge kosten en de te treffen maatregelen zijn niet optimaal voor het milieu. Bovendien is de versterking van een waterkering in Kampen zelf haalbaar en lijkt dit financieel en maatschappelijk aanvaardbaar. Dit leidde tot het definitief loskoppelen van de problematiek Kampen en Ramspol.

De Minister van Verkeer en Waterstaat bracht op 25 april 1991 de 2e Kamer op de hoogte van haar besluiten t.a.v. de veiligheidsnormen, de aanleg van een keersluis te Ramspol met aanvullende werken en additionele maatregelen voor verbetering van de veiligheid van de buitenpolders (zie bijlage 1).

Zij is van mening "dat voor de verdere besluitvorming een projectnota/projectmilieueffectenrapport moet worden opgemaakt, waarin met betrekking tot de keersluis te Ramspol en aanvullende werken achter deze kering in het bijzonder aan de volgende elementen aandacht wordt geschonken: het vereiste doorstroomprofiel, het beheersregime en de optredende waterstanden voor en achter de kering, de

inzet van de kering om de waterkwaliteit ten tijde van incidentele Rijnvervuiling te beschermen, de mogelijkheden om door aanpassing van het beheersregime de dynamiek en de natuurontwikkeling in het gebied achter de kering te bevorderen, alsmede de kosten die met deze aspecten verbonden zijn".

Deze brief vormt de concrete aanleiding van het onderzoek. Hiermee is voor de beveiliging van West-Overijssel tegen hoog water de keuze gemaakt: bouw van een keersluis te Ramspol en aanvullende werken. Eveneens is aangegeven dat daarvoor een projectnota/project MER wordt opgesteld.

1.4. Plaats MER in projectnota

In de op te stellen projectnota worden de mogelijkheden onderzocht en beschreven voor de dimensies, lokatie, type en beheersregime van een keersluis te Ramspol met aanvullende werken. Daarbij zal tevens het alternatief worden beschreven waarbij de best bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast.

De gevolgen van de alternatieven worden op een breed terrein onderzocht en beschreven, waaronder met name op de gevolgen voor het milieu, in brede zin, van zowel de kenmerken van de werken (dimensies, lokatie, type), de bouw als het gebruik.

1.5. M.e.r., bevoegd gezag en initiatiefnemer

Gelet op de milieubelangen in het gebied waarop de voorgenomen activiteit invloed zal hebben, is na de vorige beleidsanalyse/m.e.r.-procedure besloten, onder andere op advies van de Commissie m.e.r. een *milieu-effectrapportage op uitvoeringsniveau* uit te voeren.

De Minister van Verkeer en Waterstaat is *bevoegd gezag* (BG), daar de bouw van de keersluis aan de belangen van verscheidene waterschappen tegemoet komt en het object in rijkswater ligt. De Minister heeft geen directe verantwoordelijkheid voor de dijkverbeteringsplannen, waardoor zij het te nemen besluit zal toespitsen op de keuze van doorstroomprofiel, type, lokatie en beheersregime van de keersluis te Ramspol.

De *initiatiefnemer* (IN) is de stuurgroep Ramspol. In aansluiting op haar opdracht (par. 1.3) heeft de stuurgroep tot taak het milieu-effectrapport voor de bouw van de keersluis Ramspol vast te stellen en aan het bevoegd gezag aan te bieden. De stuurgroep bestaat uit:

- Gedeputeerde waterstaatszaken Overijssel;
- Gedeputeerde waterstaatszaken Flevoland;
- H.I.D. Rijkswaterstaat Overijssel;
- H.I.D. Rijkswaterstaat Flevoland;
- Dijkgraaf Waterschap IJsseldelta;
- Dijkgraaf Waterschap Salland;
- Dijkgraaf Waterschap Vollenhove;
- Dijkgraaf Waterschap NOP;
- Dijkgraaf Waterschap Benoorden de Dedemsvaart;
- Dijkgraaf Waterschap de Noorder Vechtdijken;
- Dijkgraaf Waterschap Bezuiden de Vecht;
- Directeur van Landbouw Natuur en Openluchtrecreatie in Overijssel mede namens Flevoland;
- Hoofd afdeling Water van provincie Overijssel.

2 Probleemverkenning

2.1. Probleemanalyse

Uit studie naar de stormeffecten op de waterstanden van IJsselmeer, Ketelmeer en Zwarte Meer en achterliggende gebieden blijkt, dat het overgrote deel van de hoofdwaterkeringen langs de met het IJsselmeer in open verbinding staande wateren onvoldoende hoog en/of sterk is. De huidige dijken in het studiegebied kunnen onder maatgevende omstandigheden het water niet voldoende keren. Ook blijkt dat de bewoners van de buitendijks gelegen polders, Kampereiland c.a. een geringere veiligheid hebben dan voorheen werd aangenomen. Teneinde de benodigde veiligheid te realiseren wordt er een keersluis te Ramspol gebouwd met aanvullende werken. De aanvullende werken bestaan voornamelijk uit dijkversterkingen en eventueel een keersluis nabij Westerveld.

Het gebied wordt gekenmerkt door hoge en kwetsbare natuur-, cultuurhistorische en landschapswaarden. Deze zijn met name het gevolg van de ligging in de delta van IJssel en Overijsselsche Vecht. Deze rivieren zijn gereguleerd door aanleg van stuwen en dijken, bochtafsnijding en andere ingrepen in het stroomgebied. In het projectgebied zijn, behalve dijkaanleg zijarmen gesloten en maatregelen getroffen om aanslibbing te bevorderen. Het huidige gebied bestaat uit oppervlaktewateren, oeverlanden, buitendijkse graslanden en dijken, kronkelend door een agrarisch landschap en aan water gelegen oude stadjes. Een groot deel van het Zwarte Meer en uiterwaarden van het Zwarte Water en Overijsselsche Vecht zijn aangewezen als beschermd- en staatsnatuurmonument.

De stadjes langs het Zwarte Water zijn door hun ligging, schoonheid en ouderdom zeer karakteristiek.

Bij de uitwerking van de keersluis te Ramspol komen mogelijkheden van verschillende lokaties, dimensies, types en beheersregime aan de orde. Variatie in de genoemde aspecten zal invloed hebben op de waterhuishouding erachter. De gevolgen zullen worden geïnventariseerd en onderling worden afgewogen.

De lokatie is globaal bepaald te Ramspol. Verschil in precieze plaatskeuze geeft verschillende dijktracés van de IJsseldijk tussen IJsselmuiden en Ramspol en daarmee ter plaatse van het tracé invloed op mogelijke waarden en functies.

Indien bij dreigende hoge waterstanden door opwaaiing vanuit het IJsselmeer de keersluis gesloten moet worden, zal de afvoer van overtollig water uit het achterliggende gebied worden gestremd. De in het algemeen geringe waterberging van het afgesloten gebied kan in dat geval leiden tot verhoogde waterstanden naast de verhoging door opwaaiing. Dit kan tot aanvullende dijkversterking aanleiding geven en/of de bouw van een gemaal noodzakelijk maken.

De waterhuishoudkundige toestand van het projectgebied, met name de hydraulische dynamiek, is een bepalende factor voor de huidige natuurwaarden en voor het specifieke karakter van het gebied. Door de aanleg en het beheer van de keersluis kan de hydraulische dynamiek in het gebied in meer of mindere mate beïnvloed worden. Niet alleen de kering zelf (type, doorstroomprofiel) maar ook het beheersregime van de keersluis vraagt daarom bijzondere aandacht.

Naast het behoud en ontwikkeling van bestaande natuurwaarden kan wellicht ook gedacht worden aan introductie van nieuwe waarden. Verder kan de inzet van de keersluis in geval van calamiteiten op het gebied van waterverontreiniging nog een rol spelen.

Een probleem van een wat bijzondere aard vormt de veiligheid van de buitenpolders - dit zijn polders die niet door de hoofdwaterkeringen worden beschermd - het Kampereiland en de aangrenzende polders. Studieresultaten tonen aan dat de inundatiefrequentie ca. 1/30 per jaar bedraagt. De provincie vond deze inundatiefrequentie niet acceptabel en heeft als beleidsvoornemen uitgesproken dat de veiligheid dient te worden verhoogd. De uiteindelijke keuze van deze veiligheid is waarschijnlijk van niet te verwaarlozen invloed op de maatgevende waterstanden elders.

2.2. Doelstelling

Het project "Projectnota/MER keersluis Ramspol" heeft tot doel het uitvoeren van een effectenstudie om te komen tot een keuze uit alternatieven van de keersluis te Ramspol met aanvullende werken.

Beantwoording van de vraag met welke keersluis te Ramspol, die kan variëren qua doorstroomprofiel, lokatie, type en beheersregime, en aanvullende werken kan West-Overijssel beveiligd worden tegen hoge waterstanden, waarbij zoveel mogelijk recht wordt gedaan aan de waarden en kwetsbaarheden van het gebied.

Als nevendoelelstelling geldt: het realiseren van een hydraulische dynamiek die gericht is op het behoud en zo mogelijk de verbetering van cultuurhistorische, natuur- en landschapswaarden.

Bij de bouw van de keersluis te Ramspol behoort de versterking van de dijk tussen IJsselmuiden en de keersluis Ramspol. Verschillende dijktracés van deze dijk worden alleen in deze studie betrokken voor zover ze het gevolg zijn van de verschillende lokatie-alternatieven van de keersluis Ramspol.

De aanvullende werken bestaan uit dijkversterking van bestaande dijken, eventueel een keersluis nabij Westerveld, eventueel een gemaal bij de keersluis Ramspol en werken om de nevendoelelstelling te bereiken.

Met nadruk wordt vermeld, dat het in de onderhavige studie niet de bedoeling is ook dijkversterkingsalternatieven te ontwikkelen en op milieueffecten te vergelijken. Dat is reeds in de vorige beleidsanalyse/MER Ramspolstudie gebeurd. Deze studie beperkt zich tot het aangeven van de mate en omvang van de dijkversterkingen per keersluisalternatief. Indien de keersluisalternatieven verschillen in omvang van de dijkversterkingen tot gevolg hebben, die verschillen in milieu-effecten geven, zal dit worden aangegeven.

2.3. Randvoorwaarden

De belangrijkste randvoorwaarden voor het uitwerken van de keersluisalternatieven zijn:

- a. de constructie met aanvullende werken moet voldoen aan de door de Minister vastgestelde veiligheidsnormen voor de verschillende dijkkringen:
 - Noordoostpolder 1/4000 per jaar;
 - polder Mastenbroek 1/2000 per jaar;
 - dijkkringen Vollenhove en Salland 1/1250 per jaar.De veiligheidsnormen worden gehanteerd volgens de aanbevelingen van de Technische adviescommissie Waterkeringen (TAW) 16-11-'87. In de aanbevelingen stelt de TAW dat elk dijkvak van een dijkkring aan de voor de dijkkring gestelde veiligheidsnorm dient te voldoen.
- b. de veiligheidsproblematiek van Kampen en Ramspol is losgekoppeld;
- c. de lokatie van de keersluis is nabij Ramspol;
- d. aangezien het huidige veiligheidsniveau van de dijkkringen binnen het studiegebied lager is dan 1/500 per jaar dienen de keersluis en aanvullende werken voor

-
- het jaar 2000 een veiligheid te verschaffen die aan de desbetreffende normen voldoet;
- e. de keersluis en aanvullende werken, alsmede de lokatie van de keersluis, dienen passend te zijn binnen de rechtsgevolgen van de aanwijzing van een groot deel van het Zwarte Meer en uiterwaarden van Zwarte Water en Overijsselsche Vecht als beschermd- en staatsnatuurmonument.

2.4. Uitgangspunten

Ten aanzien van het onderzoek en de activiteiten ten behoeve van de projectnota/MER gelden de volgende uitgangspunten en aanwijzingen (niet uitputtend):

- a. de rapportages:
- beleidsanalyse/milieu-effectrapport Ramspol (PRA-R-88180);
 - de vigerende provinciale besluiten;
 - het advies van de Commissie voor de m.e.r.;
 - het advies van de Raad van de Waterstaat.
- b. de beleidsnota's:
- Structuurschema Natuur en Landschapsbehoud (1981);
 - Natuurbeleidsplan (1990);
 - 4e Nota Ruimtelijke Ordening Extra;
 - 3e Nota Waterhuishouding;
 - Provinciaal waterhuishoudingsplan;
 - Natuurbeleidsplan Overijssel (concept voorontwerp);
 - Streekplan West-Overijssel (voorontwerp).
- c. de mogelijkheden van de verschillende keersluisalternatieven om tot een latere combinatie met de oeververbinding te komen, worden onder het aspect "verkeer" meegenomen.
- d. ingevolge de besluitvorming in de Staten van Overijssel en Flevoland wordt als uitgangspunt gehanteerd dat zoveel mogelijk zal worden gestreefd naar de bundeling van de infrastructuur te Ramspol. De verschillende alternatieven zullen op deze mogelijkheid worden getoetst.
- e. in april 1990 is het MER Baggerspecie Bergingslokatie Ketelmeergebied gestart. In 1992 wordt het eindrapport verwacht. Een aantal varianten voor een bergingslokatie gaat uit van de aanleg van een eiland in het oostelijk deel van het Ketelmeer. Dat beïnvloedt de hydraulische randvoorwaarden voor een keersluis bij Ramspol. In een gevoeligheidsanalyse zal de invloed van een dergelijk depot op de resultaten van het MER worden bepaald.
- f. de uitkomst van deze studie zal als randvoorwaarde dienen bij het maken van principeplannen die de dijkversterkingsprocedure volgen.
- g. het voorgenomen zandwinningsbeleid in het Zwarte Meer blijft beperkt tot de zogenaamde retourstroomgeul.

2.5. Studiegebied

De begrenzing van het studiegebied wordt voornamelijk bepaald door het gebied waarbinnen de maatgevende hoogwaterstanden (MHW's) door opwaaiing vanuit het IJsselmeer worden beïnvloed, en zonodig buiten het studiegebied, afhankelijk van de reikwijdte van de effecten van de voorgenomen werken (zie bijlage 2).

3 Voorgenomen activiteit, alternatieven en varianten

3.1. Inleiding

De *voorgenomen activiteit* is de bouw van een keersluis bij Ramspol met aanvullende werken. De uitvoering van de voorgenomen activiteit kent meerdere alternatieven en varianten. De *alternatieven* zijn onderscheidend ten aanzien van de effecten op het milieu, en worden in principe op gelijkwaardig niveau uitgewerkt. Aangezien de meeste milieu-effecten verlopen via veranderingen in de hydraulische dynamiek, speelt dit aspect een hoofdrol bij de te ontwikkelen alternatieven. De *varianten* zijn meer gericht op de technische invulling en secundaire criteria.

De voorgenomen activiteit heeft betrekking op de volgende onderdelen:

- a. keersluis Ramspol;
- b. dijk Ramspol - IJsselmuiden, inclusief de op de keersluis aansluitende dijkvakken;
- c. aanvullende dijkversterking, te onderscheiden in:
 - werken ten behoeve van de primaire waterkeringen;
 - werken aan de kades van de buitenpolders;
- d. keersluis Westerveld;
- e. aanvullende maatregelen om de nevensdoelstelling te realiseren.

De aanvullende werken worden in combinatie met de alternatieven voor de keersluis beschouwd.

3.2. Alternatieven en varianten

3.2.1 Keersluis Ramspol

Bij het aspect milieu speelt de hydraulische dynamiek een overheersende rol. Twee variatiemogelijkheden van de keersluis Ramspol hebben hierop een belangrijke invloed: het doorstroomprofiel en het beheersregime. Met betrekking tot het beheersregime kunnen twee principes worden onderscheiden:

- a. de sluis wordt alleen gesloten om hoge waterstanden in het Ketelmeer te keren, of om bij calamiteiten de instroom van vervuild materiaal te verhinderen. De hydraulische dynamiek wordt met name beïnvloed door het doorstroomprofiel (passieve beïnvloeding);
- b. de sluis wordt gesloten niet alleen uit veiligheidsoverwegingen, maar ook om de binnenwaterstand te stuwen of bij calamiteiten. Hierdoor kan de hydraulische dynamiek gestuurd worden (actieve beïnvloeding).

Passieve beïnvloeding

De doorstroomopening is van groot belang voor de hydraulische dynamiek. Daarnaast heeft de doorstroomopening invloed op de kosten. Hierbij geldt: hoe groter het profiel, hoe meer hydraulische dynamiek. Een ondergrens aan de grootte voor het profiel wordt geleverd door scheepvaartseisen en waterafvoer. Op grond van de vorige studie bedraagt deze 400 m². Een doorstroomprofiel conform het huidige doorstroomprofiel houdt de bestaande dynamiek zoveel mogelijk intact, en komt daardoor als alternatief in aanmerking. De hydraulische dynamiek kan worden versterkt door het huidige doorstroomprofiel te verruimen. Uitgaande van een onderscheidend alternatief ten opzichte van de huidige situatie wordt een 50 tot 100 % groter doorstroomprofiel voorgesteld.

Actieve beïnvloeding

De hydraulische dynamiek wordt in dit geval ook beïnvloed door het beheersregime, waardoor het doorstroomprofiel een minder overheersende rol speelt.

Doorstroomprofiel en beheersregime worden in optimale samenhang bepaald. Op grond van bovenstaande beïnvloedingsprincipes worden vier alternatieven voorgesteld:

1. passieve beïnvloeding, minimaal doorstroomprofiel;
2. passieve beïnvloeding, huidig doorstroomprofiel;
3. passieve beïnvloeding, vergroot doorstroomprofiel;
4. actieve beïnvloeding, doorstroomprofiel nader af te wegen.

De belangrijkste varianten liggen op het gebied van lokatie en constructietype. Bij de lokatie is met name van belang de koppeling met de kruising van het geplande nieuwe tracé van de N50 met het Ramsdiep/Ramsgeul. Bij de constructietypen zal gekeken worden naar een viertal typen de roldeur, puntdeuren, sectordeuren en hefdeur, die op grond van de vorige studie het eerst in aanmerking komen. De zogenaamde spinaker- en de schulpstuw zijn constructies die eventueel tot kostenbesparing kunnen leiden ten opzichte van de overige typen. Technisch zijn er echter nog de nodige onzekerheden, waardoor nadere studie en eventueel proeven noodzakelijk zijn. Aanbevolen wordt beide typen als variant naast een meer klassiek type mee te nemen. Hiervoor komt met name een groter doorstroomprofiel in aanmerking, waarbij de potentiële kostenbesparingen maximaal zijn.

Daarnaast zijn varianten mogelijk m.b.t. hoogte/breedte verhouding van de deuren, beheersregime, compartimentering en het al of niet toepassen van een gemaal.

3.2.2 Aanvullende werken

Dijk Ramspol - IJsselmuiden

Hiervoor zijn de volgende variatiemogelijkheden:

- a. tracéwijziging, gekoppeld aan keersluislokatie. In eerste instantie wordt uitgegaan van hetzelfde tracé als in het eerste MER is gekozen. Onderzocht wordt of een nieuwe afweging nodig is ten gevolge van eventuele wijzigingen in uitgangspunten of randvoorwaarden;
- b. dijkhoogte en het daarmee samenhangend dwarsprofiel, afgeleid van de mogelijke hydraulische randvoorwaarden.

Aanvullende dijkversterkingen aan primaire keringen

Hiervoor zijn de volgende variatiemogelijkheden:

- a. dijkhoogte en het daarmee samenhangend dwarsprofiel, afgeleid van de mogelijke hydraulische randvoorwaarden;
- b. lengte waarover dijkversterking moet plaatsvinden. Het grootste deel van de dijkversterking is noodzakelijk uit oogpunt van grondmechanische stabiliteit. Variaties in hydraulische randvoorwaarden als gevolg van nieuwe berekeningen of verschillen tussen alternatieven hebben slechts in beperkte mate invloed op de lengte van de dijkversterking.

Buitenpolders

Bij de buitenpolders zijn dijkhoogten en dwarsprofielen variabel. Daarnaast kunnen afsluitingswerken overwogen worden in de diverse waterlopen die de buitenpolders scheiden. Aan de veiligheid van het gebied worden uit ministerieel oogpunt geen eisen gesteld. Provinciale Staten van Overijssel hebben uitgesproken, dat een inundatiefrequentie voor de grote buitenpolders langs het Zwarte Meer van circa 1/500 per jaar voldoende veiligheid biedt aan deze polders.

Keersluis Westerveld

Van de keersluis bij Westerveld wordt in eerste instantie bekeken of deze nodig blijft na herberekening van de randvoorwaarden. Indien de keersluis nodig is, worden de variatiemogelijkheden die bij de keersluis bij Ramspol aan de orde zijn ook bij deze sluis onderzocht.

3.3. Meest milieuvriendelijke alternatief

Het *meest milieuvriendelijke alternatief* is niet op voorhand te benoemen. Hiervoor is het referentiekader van de autonome ontwikkeling nodig. Uit de vorige studie kwam naar voren dat dit bereikt kan worden door het zoveel mogelijk handhaven van de bestaande hydraulische dynamiek. Nader onderzoek in het kader van deze studie kan echter tot andere inzichten leiden. Hiertoe worden, zoals te beschrijven in hoofdstuk 5 gebiedsscenario's ontwikkeld. Zo'n scenario is bepalend voor de mate van milieuvriendelijkheid van een alternatief. Omdat op dit moment niet goed voorspeld kan worden tot welke eisen dit leidt voor de constructies, is getracht het alternatieven- en variantenveld zo breed mogelijk op te zetten.

3.4. Overzicht

In het hiernavolgende schema wordt het alternatieven en variantenveld samengevat.

Overzicht
alternatieven en
varianten

Keersluis Ramspol		Aanvullende werken	
Alternatieven		Varianten	
Beïnvloedingsprincipes	Doorstroomprofiel		
a passief (keersluis zoveel mogelijk open)	alternatief 1: verkleind alternatief 2: huidig alternatief 3: vergroot	Lokatie Type Hoogte/breedte verhouding deuren Beheersregime Compartimentering Gemaal	dijk Ramspol-IJsselmuiden: - tracé varianten - dwarsprofiel dijkversterking primaire keringen: - dwarsprofiel - lengte versterking buitenpolders: - optimalisatie versterking kades en kunstwerken
b actief (keersluis kan binnenwaterstand stuwen)	alternatief 4: optimalisatie doorstroomprofiel		keersluis Westerveld: - afweging noodzaak - optimalisatie ontwerp natuurontwikkeling

Foto 2
Uiterwaarden aan het
Zwarte Water

4 Huidige situatie

4.1. Inleiding

De beschrijving van de huidige situatie zal zich richten op de volgende aspecten:

1. milieu:
 - abiotisch: water (kwaliteit, kwantiteit, dynamiek), bodem (geomorfologie), lucht geluid;
 - biotisch: flora en fauna;
 - ecologische relaties;
2. landschap;
3. cultuur-historie;
4. overige aspecten: industrie en voorzieningen, landbouw, visserij, scheepvaart, wegverkeer en recreatie, ruimtelijke ordening.

Ten behoeve van de vorige studie, Beleidsanalyse/MER Ramspol, heeft reeds een uitvoerige inventarisatie van de bestaande situatie plaats gevonden. Voor deze studie, Projectnota/MER keersluis Ramspol, zal gebruik worden gemaakt van de eerste studie en zal eventueel aanvullend of verdiepend onderzoek worden verricht. Daarbij worden de genoemde aspecten behandeld voor zover ze kaderstellend zijn voor de voorgenomen activiteit en voor zover er effecten te verwachten zijn.

4.2. Abiotische toestand

4.2.1 Kwantitatieve waterhuishouding (en aspecten van hydraulische dynamiek)

Het studiegebied omvat een samenhangend geheel van watersystemen gevormd door onder meer de Overijsselsche Vecht, de Sallandse Weteringen, het Zwarte Water en het Zwarte Meer met hun afwateringsgebieden en het oostelijke deel van het Ketelmeer. De Overijsselsche Vecht en de Sallandse Weteringen zijn gestuwde wateren. Met de stuwen wordt zo goed mogelijk een vast peil op ieder stuwband nagestreefd. De functie van het waterlopenstelsel is in de eerste plaats het afvoeren van overtollig water uit het stroomgebied. In droge perioden heeft het bovendien de functie water aan te voeren naar het achterland. Het gehele poldergebied rond en in het studiegebied heeft de mogelijkheid om met behulp van gemalen water uit te slaan op en naar het Zwarte Water en het Zwarte Meer.

Het is grotendeels een regenrivier-systeem, gekenmerkt door een sterke variatie in afvoer, die in droge perioden tot de basisafvoer gereduceerd kan zijn (meestal in de zomer) en onder extreme omstandigheden een afvoer van 800 m³/s kan bereiken (meestal in de winter).

De meren maken deel uit van een ander watersysteem, dat wordt gekenmerkt door een kunstmatig beheerst gemiddeld waterpeil. De meren worden voornamelijk gevoed met het water van de erin uitstromende rivieren en het erop uitgeslagen polderwater.

Het waterlopenstelsel in het studiegebied staat geheel in open verbinding met het IJsselmeer. De sluizen en stuwen die ook onder normale omstandigheden als zodanig functioneren, bevinden zich aan de grenzen van het studiegebied.

Het systeem staat onder invloed van drie factoren, regen, wind en de waterstand op het IJsselmeer. Hoge waterstanden in het studiegebied worden door de volgende invloeden bepaald: opstuwning door wind vanuit het IJsselmeer, een hoge afvoer van de Vecht en opstuwning door wind op de wateren zelf. Op het Zwarte Meer is opstuwning door wind de bepalende factor; op het Zwarte Water is een combinatie van opstuwning op het Zwarte Meer en rivierafvoer bepalend. Verder stroomop-

waarts zal de invloed van opstuwing door het Zwarte Meer afnemen. De bergingsmogelijkheden voor water binnen het studiegebied zijn in de eerste plaats de meren zelf. Bij hoge waterstanden vervullen de uiterwaarden van de rivieren en, in mindere mate, de buitenpolders langs het Zwarte Meer bij inundatie dezelfde functie.

Daarnaast zijn er buiten het studiegebied nog bergingsmogelijkheden (bijvoorbeeld het Vollenhovermeer).

De frequenties waarmee de uiterwaarden overstromen variëren sterk in het gebied (van minder dan 1 tot ongeveer 25 maal per jaar). Dit is onder andere afhankelijk van hun ligging en de hoogte van de zomerkades.

Hoe lang de uiterwaarden bij overstroming onder water staan is onder andere afhankelijk van de aanwezigheid van zomerkaden en het bemalen van uiterwaarden.

4.2.2 Geomorfologie

Het studiegebied is ontstaan als delta van twee naar aard sterk verschillende rivierstelsels: IJssel en Overijsselsche Vecht. De bodemgesteldheid is kenmerkend voor een deltagebied waarin, door afname van stroomsnelheden en door naar plaats variërende sedimentatie, een groot aantal stroomgeulen is ontstaan. De overgang van zoet naar brak water, de getijdebewegingen, de sedimentatie op oeverwallen en in kommen en de zich verleggende stroomgeulen leveren een rijk geschakeerd bodempatroon. Door de aanleg van dijken, het verdwijnen van de getijdebeweging, het droogleggen van polders en het afdammen van rivierarmen is het gebied steeds verder vastgelegd en vormgegeven. Veel van deze karakteristieken zijn nog herkenbaar in het landschap en geven het gebied een hoge landschappelijke waarde.

4.2.3 Oppervlaktewaterkwaliteit

De waterkwaliteit is te beschrijven met een aantal parameters. Hier wordt een globale indicatie gegeven. Voor het studiegebied als geheel geldt het volgende:

- *zuurstofhuishouding*: vormt geen probleem, er wordt voldaan aan de norm (1990), evenals in voorgaande jaren;
- *eutrofiëring* (nutriëntengehalte): die onder andere kan worden afgelezen aan de nutriënten- en chlorofylgehalten, vormt een belangrijk probleem. Voor fosfaat en stikstof wordt de Algemene Milieukwaliteit (AMK) in het gehele gebied overschreden;
- *microverontreiniging*: de AMK wordt voor het merendeel van de parameters de laatste jaren niet overschreden.

In het hele studiegebied wordt de waterkwaliteit vooral beïnvloed door diffuse lozingen, onder andere vanuit de landbouw en door effluentlozingen van rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's)

Hierna worden per deelgebied relevante variaties aangegeven.

Oostelijk Ketelmeer

Als gevolg van maatregelen in het stroomgebied van de Rijn zijn de laatste jaren verbeteringen in de kwaliteit van het IJsselwater opgetreden. De kwaliteit van het Ketelmeer wordt voornamelijk bepaald door de afvoer van de IJssel.

De nutriëntengehalten in het Ketelmeer zijn zowel 's zomers als 's winters hoger dan die in het Zwarte Meer. Binnen het Ketelmeer verschillen de nutriëntengehalten niet significant. De nitraat-nitrietgehalten zijn vanaf 1983 weer toegenomen.

Zwarte Meer

Het Zwarte Meer ontvangt het meeste water uit het Zwarte Water. Daarnaast ontvangt het ook water dat wordt uitgeslagen uit het Kampereiland en de Noordoostpolder en de boezem van Vollenhove. In droge zomers ontvangt het Zwarte Meer aanzienlijke hoeveelheden water uit het Ketelmeer.

De nutriëntenconcentraties nemen af in westelijke richting. Hoewel deze concentraties lager zijn dan in het Ketelmeer, is er sprake van een meer intensieve algenbloei door de langere verblijftijd van het water. Voor ortho-fosfaat is over de periode 1970-1985 geen duidelijke trend gevonden; totaal-fosfaat lijkt licht te zijn afgenomen vanaf ca. 1970. De nitraat-nitrietgehalten zijn sinds 1983 weer toegenomen.

Kampereiland en overige buitenpolders

De oppervlaktewateren in het Kampereiland worden gekenmerkt door een stabiele en goede waterkwaliteit.

Zwarte Water, Overijsselsche Vecht en de Sallandse Weteringen

De kwaliteit van deze wateren wordt bepaald door de kwaliteit van de aanvoerende wateren en door rechtstreekse effluentlozingen van rwzi's. In de periode '70-'85 is de waterkwaliteit verbeterd.

4.2.4 Waterbodempkwaliteit

Oostelijk Ketelmeer

Volgens de Interimnormering [lit. 5] varieert de waterbodempkwaliteit van "niet of nauwelijks verontreinigd" tot "ernstig verontreinigd". Dit geldt met name voor enkele zware metalen, voor PCB's en voor PAK's.

Zwarte Meer

De kwaliteit van de bodem van het Zwarte Meer met betrekking tot microverontreinigingen is goed, met betrekking tot metalen en olie varieert deze van goed tot matig. Een ruimtelijke gradiënt kan niet worden vastgesteld. Ten gevolge van uitwisseling met Ketelmeerslib is er waarschijnlijk sprake van een nadelige beïnvloeding van de Zwarte Meerbodem.

Zwarte Water

In het Zwarte Water is sprake van plaatselijk sterk vervuilde bodem, onder meer bij Zwartsluis en Hasselt.

4.3. Biotische toestand

4.3.1 Flora

Oostelijk Ketelmeer en Zwarte Meer met oeverzone's

Moerassen komen voor langs de zuid- en oostoever van het Zwarte Meer en de oostoever van het Ketelmeer. Ze zijn er soms erg breed en uitgestrekt. De moerassen bestaan grotendeels uit soortenarme vegetaties van de mattenbiesriet-associatie. Enkele soorten zijn riet, mattenbies en lisdodde. De buitendijkse moerasvegetaties kunnen zich handhaven door de jaarlijkse inundaties. In het oostelijke ondiepe deel van het Ketelmeer bevinden zich uitgestrekte velden met ondergedoken waterplanten als schedefonteinkruid en rivierfonteinkruid. In het Zwarte Meer is dat minder door het geringere doorzicht ten gevolge van algenbloei. Hier bevinden zich slechts op enkele plaatsen van deze velden.

Kampereiland en overige buitenpolders

De vegetatie in de polders bestaat in het algemeen uit hoogproductieve kruidenarme graslanden, met uitzondering van de polders De Pieper, Oostermaat en de Zuiderzeepolder. Hier komen meer kruidenrijke graslandtypen voor. De bermen van de landbouwwegen hebben voor een groot deel bloemrijke vegetaties van de glanshavergemeenschap. Op enkele plaatsen zijn de wegen met essen of populieren beplant.

Zwarte Water, Overijsselsche Vecht en Sallandse Weteringen

Met name langs het Zwarte Water komen uitgebreide moerasgebieden voor, met vaak soortenarme vegetaties van de mattenbiesriet-associatie. De uiterwaarden bestaan voor het overgrote deel uit graslanden, waaronder het waardevolle en bedreigde vegetatietype van het kievitsbloemhooiland. Ze komen voornamelijk

voor rond de monding van de Overijsselsche Vecht in het Zwarte Water tot aan de monding van deze rivier in het Zwarte Meer. Circa 230 ha van deze hooilanden staan onder de werking van de Natuurbeschermingswet. Benedenstrooms van Hasselt hebben de dijken door bemesting een verarmde vegetatie. Bovenstrooms komen botanisch waardevolle dijken voor met diverse soorten stroomdalplanten.

4.3.2 Fauna

Oostelijk Ketelmeer en Zwarte Meer met oeverzone's

De visstand in het hele gebied is soortenrijk. Kwantitatief belangrijk zijn de brasem, snoekbaars, pos en aal. Daarnaast komen er ook bijzondere en beschermde soorten voor, zoals die opgenomen in de Natuurbeschermingswet: de grote en kleine modderkruiper en bierpje. Het gebied ligt in de route van vissen die vanuit zee en/of het IJsselmeer via de monding van het Zwarte Water de bovenstrooms gelegen gebieden opzoeken, onder andere om te paaien, zoals winde en snoek.

Voor zowel broedvogels als trekkende en overwinterende vogels heeft het open water en het gebied van de aangrenzende oeverzones een functie als voedselgebied en rustgebied voor ganzen en eenden. Een aantal soorten komt voor op de "rode lijst" van bedreigde en karakteristieke vogels. Op de regelmatig droogvallende platen rusten en fourageren verschillende zwemeenden en steltlopers.

Langs het meer zijn verschillende amfibieën aangetroffen zoals de groene en de bruine kikker en de rugstreeppad. Wat betreft de zoogdieren zijn de waterspitsmuis en de meervleermuis vermeldenswaard.

Kampereiland + overige buitenpolders

De buitendijkse graslanden van de polders hebben een belangrijke functie als broedgebied voor weidevogels. De weidevogelstand is er van nationale betekenis. Het gaat hier om soorten als de grutto, tureluur, etc. Ook is het een internationaal belangrijk overwinteringsgebied voor kolganzen.

Zwarte Water, Overijsselsche Vecht en Sallandse Weteringen

Tijdens hoogwater, als het water over de zomerkaden stroomt, vormen de uiterwaarden een fourageer- en rustgebied voor vele watervogels zoals zwanen, ganzen en eenden. De moerassen, graslanden en kolken langs het Zwarte Water en de Overijsselsche Vecht herbergen een gevarieerde broedvogelbevolking. Van de circa 56 soorten broedvogels komen er 13 voor op de "rode lijst" van bedreigde en karakteristieke vogels.

4.4. Ecologische relaties

Oostelijk Ketelmeer en Zwarte Meer met oeverzone's

Ondiepten in het Ketelmeer en het Zwarte Meer, nabij het Vogeiland, staan door afwaaiende wind regelmatig droog. Door die afwisseling kan er zich geen vegetatie ontwikkelen. Door slibaanvoer heeft zich hier een rijke fauna ontwikkeld, zoals wormen en muggelarven. De drooggevallen slikplaten vervullen voor de kleinere steltlopersoorten en zwemeenden daarmee een belangrijke voedsel functie. In de nacht worden de platen vaak als rustplaats gebruikt.

De delta heeft voor de meervleermuis een belangrijke functie als verbindingsgebied tussen de populaties in noord, oost en midden Nederland.

Zwarte Water, Overijsselsche Vecht en Sallandse Weteringen

Het inunderen van de uiterwaarden heeft tot gevolg dat er voedselrijk slib sedimenteert en dat er plas/drassituaties ontstaan. Bekend is dat bij een hogere inundatiefrequentie en inundatieduur het aantal watervogels in de uiterwaarden toeneemt. Steltlopers profiteren daarnaast van het voedselrijke slib.

Het voorkomen van inundaties legt beperkingen op aan de landbouw, waardoor natuurwaarden die geen sterke cultuurdruk verdragen zich in de uiterwaarden beter kunnen handhaven dan in de binnendijkse gebieden.

Het blijkt dat hooilanden met veel kievitsbloemen het meest voorkomen bij een inundatiefrequentie van 3 tot 5 maal per jaar. Hoe de relatie tussen waterhuishouding en het voorkomen van kievitsbloemen precies ligt zal onderwerp van studie worden.

4.5. Landschap

Het landschap in het studiegebied wordt beheerst door het water en ingrepen die de mens in de historie hiertegen heeft ondernomen. Het wordt gekenmerkt door de afwisseling van het kleinschalige rivierenlandschap (meanderende rivieren, kronkelende dijken, lommerrijke beplantingen, kolken, karakteristieke boerderijen met hooibergen, karakteristieke dijkvormen met dijkflora) met wijdse polderlandschappen.

Oostelijk Ketelmeer en Zwarte Meer en oeverzone's

Aan de kant van de Noordoostpolder bestaat de oever uit een hoge dijk met een strak profiel bedekt met gras en basaltblokken en contrasteert sterk met de uitgestrekte rietlanden aan de west en noordzijde van Kampereiland. De waterkering bestaat hier uit een flauw talud zonder bebouwing.

Kampereiland en overige buitenpolders

Vanaf het Zwarte Meer doet het gebied nog steeds aan als een eiland, door haar wat hogere ligging dan de Noordoost-polder. Een deel van de boerderijen ligt op terpen, zo ook een aantal wegen. Een gezichtsbepalend element is de Kamperzeedijk, met haar kronkelende verloop, met aan weerszijden kolken, bebouwing aan de voet van de dijk. De dijk vormt de scheiding tussen de strakke rechtlijnige Mastenbroekpolder en aan de noordzijde het grillige Kampereiland met de overige buitenpolders. De beplanting is bijna geheel beperkt tot erfbeplanting. De sfeer van het gebied wordt sterk bepaald door het agrarische karakter (veeteelt).

Zwarte Water, Overijsselsche Vecht en Sallandse Weteringen

Hoge landschappelijke waarden komen voor vanaf de monding in het Zwarte Meer tot aan Hasselt. Hier heeft het rivierenlandschap nog zijn oude kleinschalige karakter, met kronkelende dijken, smalle wegen erover, een meanderende rivier en uiterwaarden met wisselende breedten. Daarnaast bevinden zich rond het samenkomen van Overijsselsche Vecht en Zwarte Water zandopduikingen die voor een deel een natuurlijke waterkering vormen. De erven liggen voornamelijk op de zandruggen. Tot de landschappelijk waardevolle gebieden rekent men ook de Nieuwe Wetering die zich kenmerkt door kleine smalle dijkjes en bloemrijke uiterwaarden. De dijk aan de oostzijde van het Zwarte Water tussen Hasselt en Zwartsluis is fors en breed en heeft een brede interlokale weg op de kruin. De Soestwetering wordt begrensd door standaard afgewerkte moderne strakke dijken en het ontbreken van bebouwing of beplanting.

4.6. Cultuurhistorie

De aspecten cultuurhistorie en landschap zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, doordat het landschap een weerspiegeling is van de geschiedenis van inpolderingen. Het grote aantal dijken, zoals bijvoorbeeld bij het Kampereiland en langs het Zwarte Water, vormt een weergave van opeenvolgende inpolderingen. Op het Kampereiland liggen verscheidene boerderijen op terpen en komen karakteristieke oude gemalen en sluisen voor.

Een aantal oude stedelijke kernen met kenmerkende nederzettingspatronen en belangrijke monumenten geeft dit gebied een bijzondere sfeer.

4.7. Overige aspecten

Industrie en voorzieningen

Bij Hasselt, Genemuiden en Zwartsluis liggen bedrijven buitendijks. Vooral in Hasselt en Zwartsluis staan winkels, werkplaatsen en kantoren tussen de bebouwing aan de huidige waterkering. Er is een rwzi in aanleg tussen Hasselt en Genemuiden.

Landbouw

In het studiegebied (buitenpolders, uiterwaarden) wordt voornamelijk veehouderij op grasland uitgeoefend. De grond in de polders Kampereiland en Mandjeswaard is eigendom van de gemeente Kampen.

In de uiterwaarden krijgen, volgens het Streekplan West Overijssel (status 1991: voorontwerp), natuur en landschap veel aandacht. De landbouw kan in het groei-seizoen schade ondervinden als gevolg van stormen die inundatie van de uiterwaarden veroorzaken. In de buitenpolders ligt het primaat bij de agrarische ontwikkeling, met behoud en ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden en recreatie.

Recreatie

Het gebied telt enkele campings en buitendijks gelegen jachthavens. Van de dijken langs de Vecht en het Zwarte Water wordt gebruik gemaakt door fietsers en wandelaars. Diverse kolken in de uiterwaarden worden onder andere gebruikt door sportvissers en ten behoeve van de roei- en zeilsport. De recreatievaart op de wateren in het gebied is vrij intensief.

Visserij

In de wateren (Ketelmeer en Zwarte Meer) in het gebied wordt door enkele visserij-bedrijven gevestigd met een gering aantal werknemers. De visserij is voornamelijk gericht op de vangst van aal. Recreatievisserij is er op blankvoorn, brasem en snoekbaars.

Scheepvaart

De vaarwegen door het Ketelmeer, het Zwarte Meer en het Ramsdiep, het Zwarte Water, het Zwolle-IJsselkanaal en het Meppelerdiep zijn alle geclassificeerd volgens klasse V, dat wil zeggen toegankelijk voor schepen met een laadvermogen tot 2000 ton. De belangrijkste vervoerde goederen zijn: bouwmaterialen, granen, veevoerders, aardolie-producten en kunstmest. De scheepvaartintensiteit bij Ramspol bedroeg in 1986 circa 8000 bewegingen per jaar. Deze intensiteit is sindsdien weinig veranderd.

Wegverbinding N50

Een belangrijke bestaande verbinding tussen de Noordoostpolder en West-Overijssel vormt de N50, welke over de Ramspol brug loopt. Daarnaast is sprake van een nieuwe verbinding Hattemerbroek (aansluiting op de A28) - Kampen - Ramspol - Emmeloord. Het gedeelte Hattemerbroek - Kampen is onlangs als enkellaans autoweg opengesteld. In voorbereiding is een gedeelte bij Kampen. De aanleg van het resterende gedeelte Kampen - Ramspol - Emmeloord wordt pas op lange termijn verwacht. Van een autosnelweg A50 is vooralsnog geen sprake.

Ruimtelijke ordening

In het projectgebied zijn enkele ruimtelijke plannen en sectorplannen, die ruimtelijke consequenties hebben, van toepassing.

In de eerste plaats het NURG (Nadere uitwerking rivierengebied) Project IJsselmonding, dat voortvloeit uit de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening (extra). Hierbij ligt de nadruk op natuurontwikkeling in het oostelijk deel van het Ketelmeer in combinatie met recreatie en eventuele oplossingen van de slibproblematiek.

Ten tweede is van belang het werk van CIBRIJ (Commissie Integraal Beleidsplan Randmeren IJsselmeerpolders).

Ten derde de provinciale streekplannen IJsselvallei (1986) en Noord-West Overijssel (1968), welke vervangen zullen worden door het Streekplan West-Overijssel (status 1991: voorontwerp). In deze plannen hebben het oostelijk deel van het Ketelmeer, het Zwarte Meer en de uiterwaarden van het Zwarte Water en de Overijsselsche Vecht het hoofdaccent natuur.

Ten vierde zijn van toepassing de bestemmingsplannen van de gemeenten Kampen, Genemuiden, Zwartsluis, Hasselt, Zwolle, IJsselmuiden, Brederwiede, Wijhe, Dalfsen en Noordoostpolder.

Tenslotte kunnen worden genoemd enkele nota's met ruimtelijke implicaties:

- de plannen voor een bergingslokatie voor baggerspecie in het Ketelmeergebied;
- de Nota Ketelmeer van de provincie Flevoland;
- het Recreatiedeelplan Ketelmeer van de gemeente Dronten en het Recreatieschap West- Overijssel;
- Ontwerpstructuurplan van de gemeente Noordoostpolder (1991).

5 Autonome ontwikkeling

5.1. Inleiding

De autonome ontwikkeling van het studiegebied is die ontwikkeling die zich voordoet indien de voorgenomen activiteit niet plaats vindt. Feitelijk bepaalt de mens de speelruimte voor die ontwikkeling, via beleidsplannen en beslissingen.

Daar het projectgebied wordt gekenmerkt door hoge natuurwaarden komt het bestaande beleid in hoofdzaak neer op het waarborgen en ontwikkelen van natuur- en landschappelijke waarden. Dit komt onder meer tot uiting in de aanwijzingen op grond van de Natuurbeschermingswet van respectievelijk het Zwarte Meer en grote delen van de uiterwaarden langs het Zwarte Water en de Overijsselsche Vecht als staatsnatuurmonument, en het voornemen van het Ministerie van LNV het Zwarte Meer en het Zwarte Water tot "Wetland" aan te wijzen. Ook vermeldenswaard is dat in het nationale Natuurbeleidsplan (1990) het oostelijk Ketelmeer, het Zwarte Meer, het Zwarte Water, de Overijsselsche Vecht en de noordrand van het Kampereiland tot de ecologische hoofdstructuur van Nederland behoren.

Daarnaast zijn er diverse beleidsnota's die richting geven, zoals:

- Structuurschema Natuur en Landschapsbehoud (1981);
- 4de Nota Ruimtelijke Ordening Extra;
- 3de Nota Waterhuishouding;
- het Provinciaal waterhuishoudingsplan;
- het Natuurbeleidsplan Overijssel (concept voorontwerp);
- het Streekplan West-Overijssel (voorontwerp);

Deze beleidsnota's geven echter geen samenhangende en concreet uitgewerkte visie op deze zogenaamde "autonome" natuurontwikkeling.

Omdat een omschrijving van de autonome ontwikkeling binnen het kader van een m.e.r. noodzakelijk is om als referentiekader te dienen ter bepaling van de waarde (positief of negatief) van de effecten van de verschillende keersluisalternatieven, zal (vooruitlopend op een door de beheerders van het gebied nog te ontwikkelen visie) aangestuurd worden op ontwikkeling van gebiedsscenario's door derden. Scenario's worden in dit kader opgevat als de autonome ontwikkeling die zal plaatsvinden, gegeven een bepaalde visie op hoe het gebied zich mag ontwikkelen.

5.2. Scenario's

Bij het genereren van scenario's kan aangesloten worden bij de systematiek van "streefbeelden" uit de 3de nota Waterhuishouding. Streefbeelden kunnen bereikt worden via een programma dat bestaat uit de volgende elementen:

- bescherming tegen verontreiniging;
- inrichtingsmaatregelen;
- geleiding van het gebruik (hoe gaan we om met het beschikbare water).

Wat betreft bescherming tegen verontreiniging staan in de 3de Nota Waterhuishouding reeds uitgewerkte beleidsdoelen geformuleerd. Aangegeven is dat de kwaliteit van water en waterbodem in de komende jaren tot 1995 aanmerkelijk zal moeten verbeteren. Het beleid is erop gericht de in deze nota geformuleerde Algemene Milieukwaliteit in het jaar 2000 te realiseren.

Met louter emissie maatregelen zal het beoogde streefbeeld niet bereikt worden.

Inrichtingsmaatregelen en geleiding van het gebruik zijn elementen die met name in de scenario's moeten worden uitgewerkt.

Een ander uitgangspunt bij het opstellen van deze scenario's zijn de ecologische potenties die momenteel nader worden uitgewerkt in het Natuurbeleidsplan. Hierbij dient gerealiseerd te worden dat in het gebied verschillende hoofdbiotopen te onderscheiden zijn, zoals: meerwater, meeroevers en meerplaten, rivierwater, uiterwaarden en dijken, die bovendien nog onderling en/of aan hun omgeving gerelateerd kunnen zijn.

Gedacht wordt aan een drietal scenario's. Een of meer daarvan komen mogelijkwijze in aanmerking als een algemeen geaccepteerd scenario:

Scenario 1: behoud/verbetering van alle bestaande natuur- en landschapswaarden;

Scenario 2: behoud/verbetering van enkele bestaande natuur- en landschapswaarden ten koste van andere bestaande natuur- en landschapswaarden;

Scenario 3: behoud/verbetering van enkele bestaande natuur- en landschapswaarden en ontwikkeling van potentiële waarden ten koste van bestaande waarden.

Als randvoorwaarde bij alle scenario's moet worden aangenomen dat de veiligheid in West-Overijssel zal worden gerealiseerd door de bouw van een keersluis bij Ramspol en aanvullende werken, waaronder dijkversterking.

6 Effecten van alternatieven

6.1. Inleiding

De alternatieven en varianten zijn beschreven in hoofdstuk 3. In dit hoofdstuk zullen de effecten van de alternatieven worden beschreven t.a.v. de verschillende aspecten zoals uiteengezet in hoofdstuk 4. Bij de effectbeschrijving is het van belang in te gaan op:

- de aanleg;
- de aanwezigheid;
- het beheer van de voorgenomen activiteit en haar alternatieven.

In paragraaf 6.2 en 6.3 zal worden aangegeven op welke aspecten de ingreep effect zal kunnen hebben, terwijl in paragraaf 6.4 nader wordt ingegaan op de wijze waarop de effecten worden beoordeeld en welke ontwikkelingen als referentiekader voor het beoordelen van de effecten zullen worden beschouwd.

6.2. Effecten op milieu, landschap en cultuurhistorie

In bijgevoegde tabel is een overzicht gegeven van de aspecten waarop de ingreep van invloed kan zijn. In deze paragraaf zal voor de in hoofdstuk 3 beschreven alternatieven nader worden ingegaan op de effecten. Daarbij is zoveel mogelijk onderscheid gemaakt in de bouw, de aanwezigheid en het beheer van de kering.

Alternatief 1, 2 en 3 (passief beheersregime met minimaal, huidig en vergroot doorstroomprofiel:

De bouw van de keersluis kan in meer of mindere mate invloed hebben op alle milieu-aspecten. De bouwwijze en bouwtijd zijn daarbij van belang. Gedacht moet worden onder andere aan beïnvloeding van de hydraulische dynamiek, de morfologie, slibhuishouding en het grondwater. Ook verstoring van biotische factoren kan optreden. Deze invloeden kunnen van tijdelijke aard zijn, maar ook van meer permanente aard, dat wil zeggen: blijven optreden nadat de bouw is beëindigd.

Bij een *kleiner* doorstroomprofiel zal nagegaan moeten worden of en, zo ja, in hoeverre onder normale omstandigheden (geopende keersluis) de hydraulische dynamiek, en indirect de flora en fauna, morfologie, slibhuishouding en grondwater beïnvloed worden.

Bij handhaven van het *huidige* doorstroomprofiel zal onder normale omstandigheden (geopende keersluis) de hydraulische dynamiek, en indirect de flora en fauna, slibhuishouding niet worden beïnvloed.

De *vergroting* van de doorstroomopening (door verdieping en/of verbreding) betekent een vergroting van de hydraulische dynamiek, met name de dagelijkse dynamiek. Mogelijk heeft dit gevolgen voor de inundatiefrequentie van de uiterwaarden en daarmee gevolgen voor de natuur.

De keersluis heeft door zijn aanwezigheid een invloed op het landschap. Ook de lokatie en het type sluis spelen daarbij een rol. Cultuurhistorisch heeft de keersluis een invloed op de toekomstige ontwikkeling van het gebied.

Voor de bediening van de keersluis zal een sluitingsregime (sluitingsfrequentie en sluitingsduur) moeten worden vastgesteld. Omdat een zeer nauwkeurige voorspel-

Tabel 1
Voorgenomen activiteit en te
verwachten milieu-effecten

Ingreep	Milieu-effecten								
	Natuur			biotisch				Land- schap	Cultuur- historie
	abiotisch			ecol. relat.	vege- tatie	fau- na			
hydrl. dyn.1)	water kwal.2)	ove- rig 3)							
A keersluis									
- bouw	bouwtijd	+/-	+/-	+	+	+	+	+/-	-
	bouwwijze	+/-	+/-	+	+	+	+	+/-	+/-
- keer- sluis	locatie	-	-	+	+	+	+	+	+/-
	type	-	-	-	+/-	-	+/-	+	-
	doorstr. profiel	+	+/-	+	+	+	+	+	+
-beheer	sluitfreq.	+	+/-	+	+	+	+	+/-	+
	sluitduur	+	+/-	+	+	+	+	+	+
	moment van sluiten	+	+/-	+	+	+/-	+/-	+/-	+
B dijkver- zwareng									
	verzwaring	-	-	+/-	+	+	+/-	+	+
	uitvoering	-	-	+	+	+	+	+/-	+
	duur van het werk	-	-	-	+/-	+/-	+	+/-	-
C overige ingrepen (Westerv)									
	locatie- keuze	+	-	+/-	+/-	+	+/-	+	+/-
	beheer keersluis	+	-	-	+/-	+	+	+	-
1) hydraulische dynamiek			2) waterkwaliteit (inc. waterbodem)			3) onder andere morfologie en grondwater			
+ wel effecten - geen effecten +/- onduidelijkheid over effecten									

ling van de stormsituatie niet mogelijk is, zal een zekere veiligheidsmarge moeten worden ingebouwd. Dit houdt in dat het kan voorkomen dat de keersluis wordt gesloten in gevallen waarin dit achteraf niet nodig was gebleken. Daarnaast heeft het sluitingsregime gevolgen voor de optredende waterstanden en daardoor voor de benodigde dijkversterkingen. Deze twee zullen daarom in samenhang met elkaar moeten worden vastgesteld. Mogelijk kan hierbij afstemming plaatsvinden met (natuur)ontwikkelingen in het gebied. Effecten op milieu, natuur, landschap en cultuurhistorie zullen zorgvuldig onderbouwd moeten worden. Gepoogd zal worden de effecten meer kwantitatief te onderbouwen dan in de voorgaande studie.

Alternatief 4 (actief beheersregime, met nader af te wegen doorstroomprofiel): Voor de bouw zelf geldt hetzelfde als voor de voorgaande alternatieven.

De effecten van de aanwezigheid van de kering hebben vooral betrekking op landschap en zullen voornamelijk afhankelijk zijn van de dimensionering van de kering.

Het sluitingsregime van de keersluis zal actief gebruikt worden voor de sturing van de hydraulische dynamiek. Hoe dit uitgewerkt zal worden, is afhankelijk van de autonome ontwikkeling van het gebied, waar de hydraulische dynamiek op afgestemd moet worden

Daarnaast kan de kering worden gebruikt voor het tegengaan van de verspreiding van verontreinigingen vanuit het Ketelmeer en de IJssel. De kering kan in een dergelijke situatie voor langere tijd gesloten blijven. De consequenties hiervan voor de waterhuishouding, en de afgeleide effecten, moeten worden onderzocht.

6.3. Overige effecten

Wat betreft de overige factoren zullen de alternatieven effect hebben op: oppervlakte landbouwgrond (ha), aantal verplaatste boerderijen en bereikbaarheid (km). Ook kunnen in beschouwing genomen worden: stormschade aan landbouwopbrengsten in samenhang met inundatiefrequentie en -duur van de uiterwaarden.

De scheepvaart wordt belemmerd in het geval dat de kering bij Ramspol gesloten is. Bij kortdurende sluitingen en lage sluitfrequenties zal dit over het algemeen geen problemen opleveren. Overwogen kan worden of bijvoorbeeld wachtvoorzieningen en/of een waarschuwingssysteem noodzakelijk zijn. Bij langer durende sluitingen of hoge sluitfrequenties kan het oponthoud van de scheepvaart te groot worden. Mogelijke oplossingen zijn omvaren via de sluis Spoolde en een schutsluis.

6.4. Beoordeling effecten

De effecten van de alternatieven zullen worden beoordeeld ten opzichte van de autonome ontwikkeling van het gebied. Zoals beschreven in hoofdstuk 5 zullen in het kader van de studie een drietal scenario's worden ontwikkeld voor de autonome ontwikkeling. De beoordeling van de alternatieven per aspect of per subaspect is dus afhankelijk van het referentiekader, dat wil zeggen het gehanteerde scenario.

Behalve een beoordeling per aspect zal ook een integrale afweging moeten plaatsvinden, met andere woorden hoe wordt het ene effect gewogen ten opzichte van het andere effect.

In het kader van deze studie zal hiervoor een voorstel worden gedaan. Een dergelijke afweging is noodzakelijk om te komen tot de formulering van een meest milieuvriendelijk alternatief. Aangezien een integrale visie voor het studiegebied nog niet beschikbaar is, zal deze afweging uiteindelijk kunnen leiden tot verschillende meest milieuvriendelijke alternatieven, en wel één per scenario.

7 Procedures en besluitvorming

7.1. Overzicht van eerder genomen besluiten

De *Commissie voor de milieu-effectrapportage* bracht op 12 januari 1989 advies uit aan de Minister van Verkeer en Waterstaat, waarin bijzondere aandacht gevraagd werd voor de juiste doorstromopening van de keersluis Ramspol en een goed beheersregime ten behoeve van goede ontwikkelingsmogelijkheden van het gebied en het verrichten van een m.e.r.-procedure op uitvoeringsniveau voor de keersluis Ramspol.

Gedeputeerde Staten van de Provincie Flevoland maakten bij schrijven van 14 maart 1989 aan de Minister van Verkeer en Waterstaat hun instemming met het Stuurgroep-advies (zie 1.3.) bekend met de volgende toevoegingen:

- de bestaande hydrologische dynamiek zoveel mogelijk te handhaven door een ruime doorstromopening en een daarop gericht beheersregime;
- bij verder onderzoek en uitwerking aandacht te geven aan mogelijke effecten van de keersluis te Ramspol op de slibhuishouding en waterkwaliteit.

Provinciale Staten van de Provincie Overijssel besloten op 24 mei 1989 te kiezen voor een keersluis waarvan de lokatie nog nader zou moeten worden bepaald onder voorwaarde dat de hydrologische dynamiek in het gebied wordt gehandhaafd; voorts zou nader onderzocht moeten worden in hoeverre de problematiek Kampen door de keuze voor de beveiliging van West- Overijssel beïnvloed wordt. De uitkomst van deze studie zou, naar het inzicht van de Staten, mede bepalend zijn voor de keuze van de lokatie van de keersluis.

In 1989/1990 vonden vervolgens twee studies plaats, te weten:

1. de studie naar de mogelijkheden om via hoogwaterverlaging de Kamper waterkeringsproblematiek tot een oplossing te brengen. Via deze studie is de wederzijdse beïnvloeding van de beide waterkeringsproblemen (West-Overijssel en Kampen) onderzocht;
2. de studie naar de haalbaarheid van een beweegbare kering te Kampen en naar vaste alternatieven.

Het resultaat van de studies was, dat een verlaging van de maatgevende hoogwaterstanden voor Kampen mogelijk lijkt, maar tegen zeer hoge kosten en de te treffen maatregelen zijn niet optimaal voor het milieu. Bovendien is het realiseren van een waterkering in Kampen zelf technisch haalbaar en financieel en maatschappelijk aanvaardbaar. Dit heeft geleid tot het advies van de stuurgroep Ramspol aan de Staten van Overijssel de problematiek Kampen en Ramspol definitief los te koppelen en tevens om in het Ramspolproject voor de keersluislokatie "Ramspol" te kiezen.

Provinciale Staten van Overijssel hebben hiertoe op 11 december 1990 besloten en bij schrijven van 18 december 1990 de Minister van Verkeer en Waterstaat verzocht eveneens te besluiten tot de bouw van een keersluis te Ramspol en mee te werken aan de noodzakelijke vervolgstudie met betrekking tot de vormgeving en het beheersregime van de keersluis en de achter de keersluis optredende waterstanden.

De Raad van de Waterstaat (RvdW) heeft de Minister van Verkeer en Waterstaat per 6 maart 1991 kenbaar gemaakt dat zijn voorkeur eveneens uitgaat naar de aanleg van de keersluis bij Ramspol, de (eventuele) aanleg van een keersluis met gemaal in het Zwarte Water en het uitvoeren van aanvullende dijkversterkingen.

Hij verenigt zich met de veiligheidsnorm van 1/1250 voor alle dijkringen in het project per gebied behoudens de dijkringen Mastenbroek en Noordoostpolder alwaar een veiligheidsnorm van 1/2000 resp. 1/4000 wordt aangehouden.

De Minister bracht op 25 april 1991 de 2de Kamer op de hoogte van haar besluiten:

1. In overeenstemming met het advies van de RvdW stel ik de volgende veiligheidsnormen vast. Voor de Noord-Oostpolder 1/4000 per jaar, voor de polder Mastenbroek en Kampen 1/2000 per jaar en voor de dijkringen van Vollenhove en Salland 1/1250 per jaar.
2. Conform het advies van de RvdW en de aanbeveling van het provinciaal bestuur van Overijssel kies ik ter beveiliging van West-Overijssel voor de aanleg van een keersluis te Ramspol en aanvullende werken, waaronder beperkte dijkversterkingen. In een vervolgstudie moeten nog een aantal aspecten nader worden uitgediept; zie punt 4 van deze brief.
Verder stem ik in met de voorgestelde fasering van de werken, mede in het licht van het streven van regering en volksvertegenwoordiging om voor 2000 overal in Nederland een veiligheid van 1/500 per jaar te verwezenlijken.
3. Door een kering te Ramspol wordt de veiligheid van de buiten de huidige hoogwaterkering gelegen buitenpolders aanzienlijk verhoogd. Verdere verbetering van de veiligheid van deze buitenpolders door additionele maatregelen lijkt mij een goede zaak, evenals het bezien van de mogelijkheden van een keersluis in het Ganzendiep ten behoeve van de recreatieve scheepvaart. De kosten van deze maatregelen kunnen echter niet ten laste van het dijkversterkingsartikel worden gebracht. Deze ingrepen beogen andere doeleinden dan het versterken van de bestaande hoogwaterkering of een substitueert hiervan.
4. Overeenkomstig de adviezen van de RvdW, de Cie m.e.r. en de aanbevelingen van de provinciale besturen ben ik van mening dat voor de verdere besluitvorming een projectnota/project-milieueffectrapport moet worden opgemaakt waarin met betrekking tot de keersluis te Ramspol en aanvullende werken achter deze kering in het bijzonder aan de volgende elementen aandacht wordt geschonken:
Het vereiste doorstroomprofiel, het beheersregime en de optredende waterstanden voor en achter de kering, de inzet van de kering om de waterkwaliteit ten tijde van incidentele Rijnvervuiling te beschermen, de mogelijkheden om door aanpassing van het beheersregime de dynamiek en de natuurontwikkeling in het gebied achter de kering te bevorderen, alsmede de kosten die met deze aspecten verbonden zijn. Tegen de achtergrond van deze aspecten dient ook de noodzakelijkheid van een eventueel keersluis te Westerveld te worden beschouwd.

7.2. Aanduiding van het besluit bij de voorbereiding waarvan het MER wordt gemaakt

Het project "Projectnota/MER keersluis Ramspol" is een vervolgstudie van het Beleidsanalyse/milieu-effectrapport Ramspol. In deze laatste studie, die eveneens in opdracht van de stuurgroep Ramspol plaatsvond, werden 2 hoofdalternatieven ten behoeve van de beveiliging van West-Overijssel aangegeven.

De Minister van Verkeer en Waterstaat heeft besloten tot realisatie van het zogenaamde keersluis Ramspolalternatief, waarvoor nu de milieu-effectenstudie op uitvoeringsniveau zal plaatsvinden.

Het MER dient als basisdocument voor:

- de Raad van de Waterstaat, die de Minister van Verkeer en Waterstaat adviseert;
- de Commissie voor de milieu-effectrapportage die het bevoegd gezag, de Minister van Verkeer en Waterstaat adviseert;
- de Coördinatie Commissie voor dijkverbeteringsplannen die Waterschappen en het Provinciaal Bestuur van Overijssel adviseert, die op zijn beurt de Minister van Verkeer en Waterstaat adviseert;

-
- de Commissie Waterbeheer en Milieuzorg Flevoland, die het Provinciaal Bestuur van Flevoland adviseert, die op zijn beurt de Minister van Verkeer en Waterstaat adviseert;
 - het vervolg van het project, namelijk: de principeplannen, procedures, vergunningen, ontwerp, bestek en bouw.

7.3. Planning

Het procedureverloop in de tijd is als volgt:

februari-maart 1992	-ter visielegging notitie (2 maanden);
april 1992	-opstelling richtlijnen door bevoegd gezag;
februari 1993	-milieu-effectrapport gereed;
maart 1993	-toezending aan bevoegd gezag; dit vraagt advies aan Commissie m.e.r., wettelijk adviseurs en Raad van de Waterstaat;
maart-april	-inspraakprocedure;
mei-juni	-advies Commissie m.e.r., adviseurs en advies Raad van de Waterstaat;
juli 1993	-aanvang besluitvorming -besluitneming.

Het bevoegd gezag besluit over de te bouwen variant van de keersluis met aanvullende werken.

7.4. Overige procedures

Voordat met de uitvoering kan worden begonnen zijn vergunningen/ontheffingen en eventuele andere besluiten of goedkeuringen noodzakelijk.

De belangrijkste procedures zijn:

- Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren
- Wet Ruimtelijke Ordening
- Rivierenwet
- Waterstaatswet
- Natuurbeschermingswet.

Bijlage 1

brief aan de tweede kamer

ministerie van verkeer en waterstaat

AFSCHRIFT

Aan: De voorzitter van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Binnenhof 1a
2513 AA DEN HAAG

naar
Wakelbureau
76

BOUWDIENST RIJKSWATERSTAAT	
Nr	12022
8 MEI 1991	
H. I. D. 11	
toestelnummer	
verzonden - 7 MEI 1991	

uw brief van

s-gravenhage
25 april 1991

uw kenmerk

ons kenmerk
HW/AK 91745

onderwerp

Beveiliging West-Overijssel tegen
overstroming

bijlagen:

4

Mijnheer de voorzitter,

Met de brief van 16 mei 1986 (TK 18106 nr 15) heeft mijn voorgangster aangekondigd met het provinciaal bestuur van Overijssel van gedachten te willen wisselen over de beveiliging van de dijkringen van West-Overijssel tegen hoge IJsselmeerstanden en IJsselafoeren. Aangezien dit ook een dijkkring van Flevoland betreft, is tevens deze provincie bij de gevoerde gedachtenwisseling betrokken.

Door de Kamer is regelmatig gevraagd naar de stand van de werkzaamheden. De situatie in dit gebied bleek bijzonder complex. Na een eerste verkenning beperkte het onderzoek zich aanvankelijk tot de keuzemogelijkheden rond Ramspol. Dit betrof de keuze tussen het alternatief van dijkversterkingen in het gebied ten noorden van de IJssel en het alternatief van een beweegbare waterkering bij Ramspol met eventueel aanvullende werken achter deze kering.

Tijdens de inspraakronde bleek het met het oog op het versterken van de hoogwaterkering van de dijkkring ten zuiden van de IJssel, in het bijzonder in Kampen, noodzakelijk andere, eerder verworpen mogelijkheden opnieuw in de beschouwing te betrekken. De minister van Verkeer en Waterstaat maakte in haar brief van 2 november 1989 (TK 18106 nr 27) melding van deze vertraging.

model v.w. 80/1901-2

bereikbaar met tramlijn 1 (station CS),
tramlijn 9 (station CS en HS),
buslijnen 22 (station CS),
65 (Heiderdorp) en 88 (oegstgeest).

postbus 20901
2500 EX 's-gravenhage

plesmanweg 1-6
tel. (070) 51 61 71
telex 32562
telexfax (070) 51 78 95

Bijlage 1

brief aan de tweede kamer

behoort bij brief HW/AK 91745

2

bladnummer

Over de samenhang tussen Ramspol en Kampen wordt in het bijliggende advies van de Raad van de Waterstaat (RvdW) uitvoerig ingegaan. Als bijlage treft u tevens aan het advies van de Commissie voor de Milieu-Effect-Rapportage (Cie MER). De provinciale besturen van Overijssel en Flevoland hebben eveneens hun visie kenbaar gemaakt; afschriften van hun reactie zijn bijgevoegd. Ik ben de adviesorganen en de provinciale besturen erkentelijk voor hun adviezen en aanbevelingen.

De onderzoeken en adviezen onderstrepen de noodzaak tot verbetering van de veiligheid tegen hoge IJsselmeerstanden en IJsselafvoeren in dit gebied. Uit de onderzoeken blijkt tevens dat door grootschalige dijkversterkingen in dit gebied grote inbreuk op natuurwetenschappelijke, cultuurhistorische, landschappelijke en stedenbouwkundige waarden wordt gemaakt. De aanleg van een beweegbare kering te Ramspol met aanvullende werken doet een aanmerkelijk geringere aanslag op deze belangen. De beveiliging van de dijkkring Kampen bleek tenslotte los van de Ramspol-problematiek te kunnen worden beoordeeld.

In dit licht ben ik op grond van bijliggende adviezen en aanbevelingen tot de volgende besluiten ter beveiliging van de betreffende dijkkringen in Overijssel en Flevoland gekomen:

1. In overeenstemming met het advies van de RvdW stel ik de volgende veiligheidsnormen vast. Voor de Noord-Oostpolder 1/4000 per jaar, voor de polder Mastenbroek en Kampen 1/2000 per jaar en voor de dijkkringen van Vollenhove en Salland 1/1250 per jaar.

2. Conform het advies van de RvdW en de aanbeveling van het provinciaal bestuur van Overijssel kies ik ter beveiliging van de West-Overijssel voor de aanleg van een keersluis te Ramspol en aanvullende werken, waaronder beperkte dijkversterkingen. In een vervolgstudie moeten nog een aantal aspecten nader worden uitgediept; zie punt 4 van deze brief. Verder stem ik in met de voorgestelde fasering van de werken, mede in het licht van het streven van regering en volksvertegenwoordiging om voor 2000 overal in Nederland een veiligheid van 1/500 per jaar te verwezenlijken.

3. Door een kering te Ramspol wordt de veiligheid van de buiten de huidige hoogwaterkering gelegen buitenpolders aanzienlijk verhoogd. Verdere verbetering van de veiligheid van deze buitenpolders door additionele maatregelen lijkt mij een goede zaak, evenals het bezien van de mogelijkheden van een keersluis in het Ganzendiep ten behoeve van de recreatieve scheepvaart. De kosten van deze maatregelen kunnen echter niet ten laste van het dijkversterkingsartikel worden gebracht. Deze ingrepen beogen andere doeleinden dan het versterken van de bestaande hoogwaterkering of een substituut hiervan.

4. Overeenkomst de adviezen van de RvdW, de Cie MER en de aanbevelingen van de provinciale besturen ben ik van mening dat voor de verdere besluitvorming een projectnota/project-milieu-effectrapport moet worden opgemaakt waarin met betrekking tot de keersluis te Ramspol en aanvullende werken achter deze kering in het bijzonder aan de volgende elementen aandacht wordt geschonken: Het vereiste doorstrooprofiel, het beheersregime en de optredende waterstanden voor en achter de kering, de inzet van de kering om de waterkwaliteit ten tijde van incidentele Rijnvervuiling te beschermen, de mogelijkheden om door aanpassing van het beheersregime de dynamiek en de natuurontwikkeling in het gebied

00591 J126

nr. 20304

Bijlage 1

brief aan de tweede kamer

behoort bij *brief HW/AK 91745*

3

bladnummer
achter de kering te bevorderen, alsmede de kosten die met deze aspecten verbonden zijn. Tegen de achtergrond van deze aspecten dient ook de noodzakelijkheid van een eventuele keersluis te Westerveld te worden beschouwd.

5. Wat de financiering van de versterkingswerken betreft, geldt de regeling voor versterking van de rivierdijken (TK 15300 nr 9, TK 18106 nr 16). In de onlangs met de Kamer besproken planning van de dijkversterkingen is voor de keersluis te Ramspol inclusief de aanvullende werken een bedrag van f 207 mln aangegeven. Conform de vigerende subsidieregeling is 80% van dit bedrag in de u voorgelegde meerjarencijfers van mijn begroting opgenomen. De provincie Overijssel heeft in het kader van de Wet op de Waterkering een hogere rijksbijdrage voor deze werken gevraagd. In haar brief van 20 december 1990 stelt zij dit punt opnieuw aan de orde. Zoals ik reeds eerder heb gemeld, zal ik in het kader van de Memorie van Antwoord hierop nader ingaan; ook de beheerskosten voor de keersluis Ramspol zullen hierbij worden betrokken.

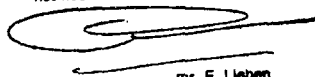
6. Zoals boven gememoreerd heeft de versterking van de hoogwaterkering in Kampen een belangrijke rol gespeeld en zijn in dit verband verkennende onderzoeken verricht. Uit deze onderzoeken blijkt dat voor de beveiliging van de dijkkring Kampen twee alternatieven mogelijk zijn: Het tracé via de IJsselkade en via de Ebbingestraten. Gezien het grote verschil in kosten dat tussen beide tracés uit de verkennende studie volgt, is een gedetailleerder beschouwing van voor- en nadelen van beide tracés nodig teneinde de grondslag voor de rijksbijdrage in de kosten voor de versterking van de hoogwaterkering mijnerzijds te kunnen vaststellen.

Hoogachtend,

De minister van Verkeer en Waterstaat,

w.g. J.R.H. Maij-Weggen

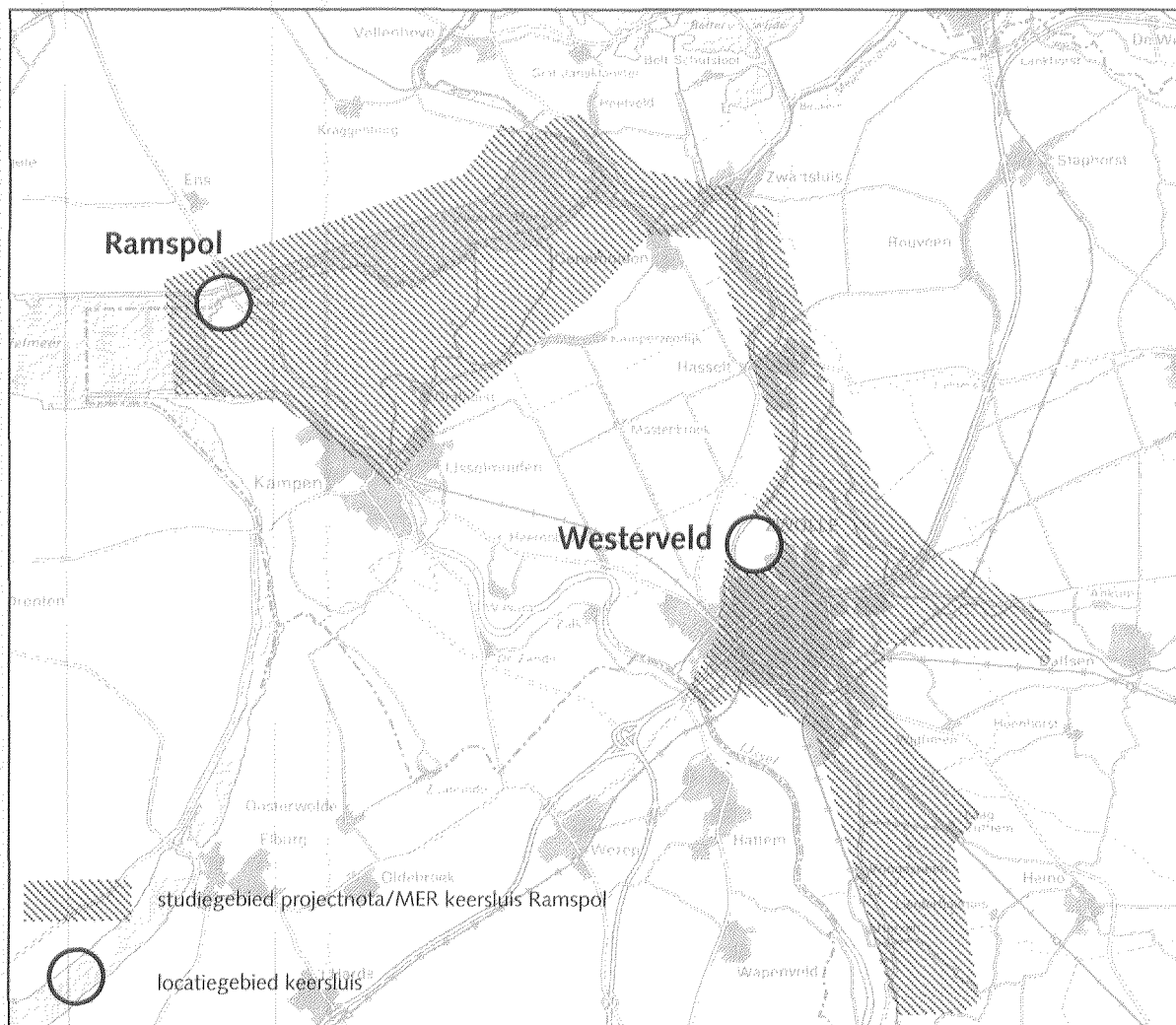
Voor eensluidend afschrift,
het hoofd Bureau Secretaris-Generaal,

mr. F. Lieben

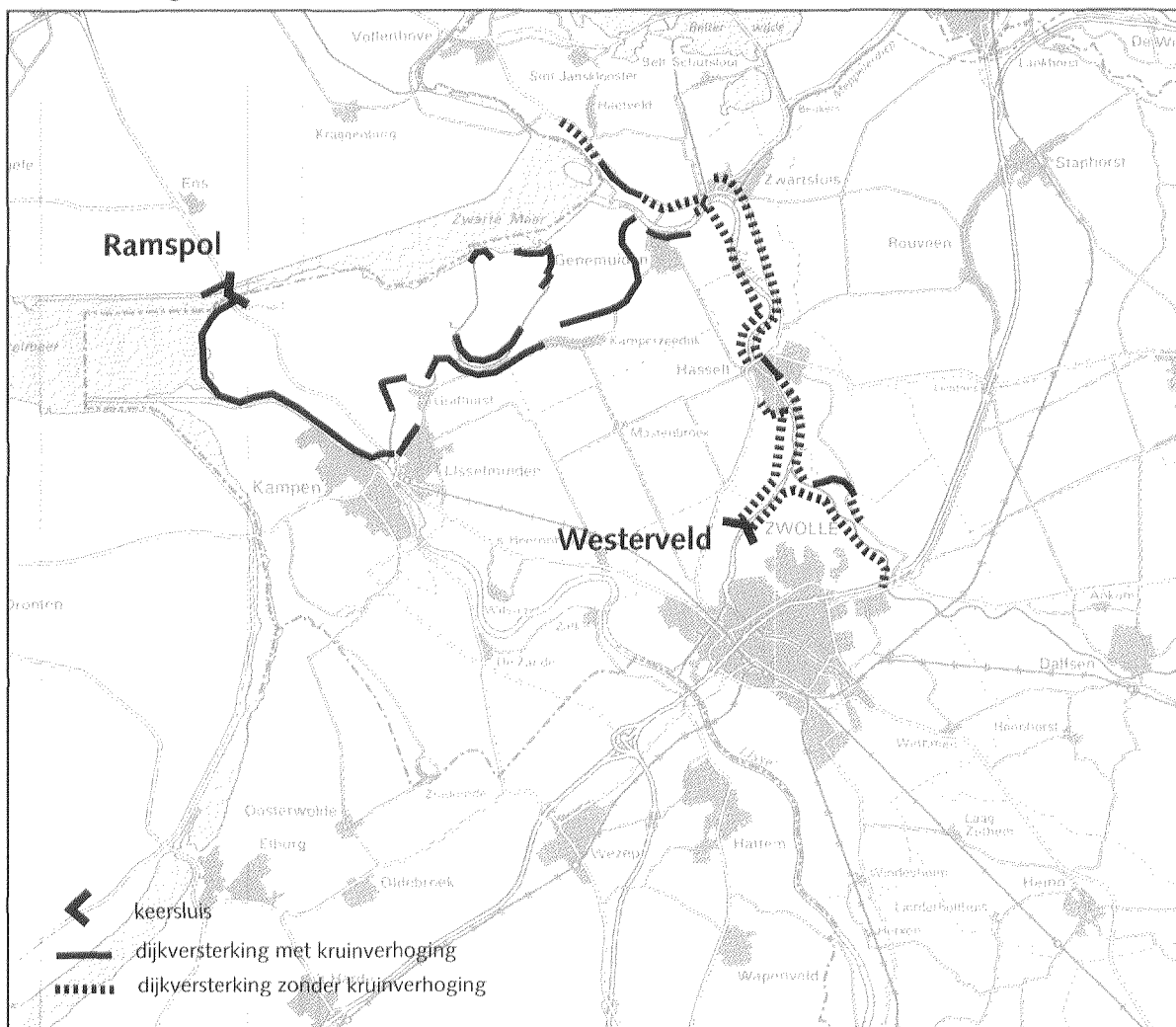
Bijlage 2

afbakening studiegebied

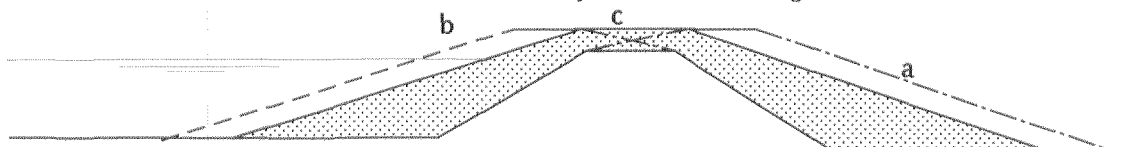

Bijlage 3

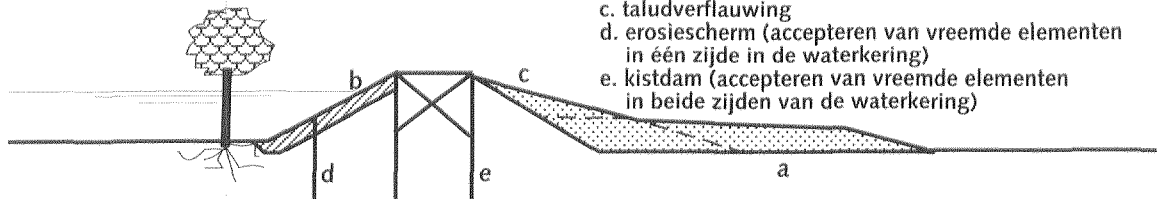
kaart voorgenomen activiteit

1. voorbeelden van dijkversterking met kruinverhoging: a. binnendijkse versterking
 b. buitendijkse versterking
 c. symmetrische versterking

2. voorbeelden van dijkversterking zonder kruinverhoging: a. stabiliteitsberm/pipingberm; ook is ter plaatse van het buitentalud een berm mogelijk (niet getekend)
 b. nieuwe taludbekleding
 c. taludverflauwing
 d. erosiescherm (accepteren van vreemde elementen in één zijde in de waterkering)
 e. kistdam (accepteren van vreemde elementen in beide zijden van de waterkering)

Combinaties van 1 en 2 zijn mogelijk.

Literatuur

1. Beleidsanalyse/milieu-effectrapport Ramspol ten behoeve van de beveiliging van West Overijssel, met 3 deelnota's, 1988 (PRA-R-88180, SSWB-R-88003).
2. Startnotitie milieu-effectrapportage baggerspecie bergingslokatie Ketelmeergebied, 1990, Rijkswaterstaat directie Flevoland.
3. Toetsingsadvies over het milieu-effectrapport ten behoeve van de beveiliging van West-Overijssel (keersluis Ramspol), 1989, Commissie voor de milieu-effectrapportage.
4. De Waterkwaliteit van Nederland in 1990, 1991 CUWVO.
5. Integraal Waterbeheer Ketelmeer, 1988, ir. J. Driebergen, RWS Directie Zuiderzeewerken.
6. Voorontwerp-Streekplan West-Overijssel, 1991, provincie Overijssel.
7. Streekplan IJsselvallei, 1986 Provincie Overijssel.
8. 3de Nota Waterhuishouding, 1988.

